

Forfatter: Bergsøe, Vilhelm

Titel: Schimmelmanns Hest

Citation: Bergsøe, Vilhelm: "Schimmelmanns Hest", i Bergsøe, Vilhelm: *Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind VI*, 1905-, s. 38. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-berg06tom-shoot-workid54742/facsimile.pdf>
(tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind VI

Schimmelmanns Hest.

(1868).

Før en ti til femten Aar siden laa Hellebæk i sin Uskyldighedstilstand. Ingen Nordbane bragte Københavnerne til Helsingør, intet Marienlyst prangede med sortklædte Opvartere. Hamlets Grav var endnu ikke opfundet, og naar en enkelt fremmed fra Hammermølleskoven forvildede sig ind i Hellebæk eller Aalsgaarde, kunde han være vis paa at trække beundrende Tilskuere til Vinduerne. Den lille Fabrikby laa stille og rolig i Sommerens Solskin med sine hvide Huse og klaprende Møllehjul. I Aalsgaarde tørrede Mændene deres Garn, medens Kvinderne syslede foran Huset med Naal og Filérpind — man kendte næppe de fremmede, endnu mindre havde man lært at trække dem op som andre Fiske.

Det var i denne lykkelige Periode, at jeg færdedes i Hellebæk; thi disse dybe, dunkle Skovsøer, denne Vegetation, der broderligt forbinder Bøgen og Anemonen med Birken, Enebærret og Lyngen, husede en hel Verden for sig, travle, rastløse Beboere, hvis Færd det nok var værd at gøre sig bekendt med.

Min Tid var delt mellem Skoven og Kroen — man havde endnu en vis Sky for at leje sine Værelser ud. Hvor tydeligt husker jeg endnu Kroens

store Sal med dens blaablomstrede Sofa, de forunderlige, gammeldags Stole, den rødmaalede Fyrretræs Kommode med de halsstarrige Skuffer, der altid vilde ud, men, ligesom i Nydelsen af deres Frihed, aldrig ind igen. Hvor klart ser jeg ikke den mærkværdige Pasteltegning, om hvilken jeg endnu svæver i Uvished, hvad enten den betød Mariæ Himmelfart eller Musernes Dans paa Helikon, og som var en Gave til Huset fra en mere naiv end talentfuld Kunstnerinde i Omegnen.

Alle disse Herligheder hørte mig til. Hele Kroen stod til min Raadighed, med Undtagelse af Skænkestuen og Butikken, hvor der dreves Handel med Kaffe, Sukker og „Ekscetera“, som der stod paa Skiltet. Dog var der ét, der gjorde en Indskrænkning i min Ejendomsret, og det var Lørdag Aften. Da samledes Folk fra Land og By, ikke til politisk Værel over en halvgammel Avis, men til en ordentlig, solid Dram, til en Dans, og somme Tider til en Tvekamp, hvor man dog hverken anvendte Kaarder eller Pistoler. Her lærte jeg Mænd at kende med haarde, barske, vejrslagne Ansigter, og dog med Barnets hele Naivitet og Godmodighed; Mænd, som stod lige fast, hvad enten de bandt an med en Trepægleflaske paa Land eller en Bramsejlskuling paa en svajende Merseraa. Jeg kunde nævne mange af disse, men jeg dvæler kun ved én, Baadsmanden, min Ven, Niels Kei.

Niels Kei og Søen havde været uadskillelige, dog kun til en vis Periode. Fra Skibsdreng var han bleven Matros, fra Matros Baadsmand. Saa havde han faaet nok af Krigerberømmelsen, som havde kostet ham noget af den højre Kind med tilsvarende Bakkenbart. Han var bleven Fisker, baade efter egentlige Fisk og efter de Kaptajner, der for Modvind laa stille i Sundet, og med hvem han drev en ikke ubetydelig Kadrejerforretning. En skøn Dag solgte

han sine Garn og Net for en Snes Daler, købte sig en Vogn og en Hest for halvandet Hundrede, og nu var han, hvad der vilde krænke ham dybt, hvis han hørte det, en underlig Mellemting af Vognmand og Fisker — efter Kaptajner.

Men han var tillige noget andet. Han var Hellebæks Gaade, dens Mysterium, dens uløselige Slinks. Hvor havde Niels Kei faaet den brune og den lille, lette, nymalede Fjælevogn fra? — eller for at gaa lige til Sagen: Hvorfra havde han faaet Pengene? Havde han levet paa Sicilien, vilde man have sagt, at han havde fundet „den døde Maud“. I Hellebæk mumlede man i Krogene, rystede paa Hovedet og skottede hemmeligt efter den brune, naar den med Fjælevognen, Niels Kei og en fremmed rullede ned ad Vejen mod Helsingør.

Niels Kei tog en Rigsdaler for denne Venskabs-tjeneste; men jeg, Studenten, kørte for tre Mark, „thi man skal ikke være ublu,“ mente han. Niels havde en ganske særegen Maade at behandle sin Hest og sit Køretøj paa. Gjorde han Linerne fast, var det med et Halvstik, som bandt han Skødet paa et Storsejl. Sad han paa Bukken, skrævede han ud med Benene og stemte dem mod Vognkarmens forreste Rand, som roede han en Aare i en Jolle, og vilde han muntre den brune, havde han nogle ganske mærkelige Slag med Linerne, Slag, der paa en paafaldende Maade mindede mig om en Mand, der pilker Torsk. Men den brune forstod ham, og han forstod den, og det var jo Hovedsagen.

Saaledes rullede vi en Efteraars Aften hen ad Vejen til Helsingør. Niels Kei med en uvognmandsmæssig Sydvest paa Hovedet, thi han mente, at vi nok fik Regn fra Nordost; jeg i Baldragt og Hestedækken. Vejen gik gennem Hammermølleskoven, forbi den mørke Bondedam og op imod Kobberdammen under gensidig Tavshed; thi Niels Kei syntes ikke

oplagt den Aften, og havde ikke sit sædvanlige lune, smørrede Grin. Pludseligt sagde han:

„Véd Studenten af, at Ole Hansen er død i Nat? Det var min Ven!“

„Ole Hansen!“ udraabte jeg. „Hvoraf?“

„Af for meget Vand; han er druknet,“ svarede Niels Kei tørt. — „Ja, det kunde man nu have sagt sig selv,“ føjede han halvdæmpet til, medens han langede ud efter den brune med en Bevægelse, som kastede han en Trosse paa Land.

„Har han da druknet sig?“ spurgte jeg.

„Druknet sig?“ gentog Niels foragteligt, „der er ingen Fisker, der drukner sig. Jollen laa med Bunden i Vejret ret ud for den sorte Sten, og Ole Hansen lidt sønder paa ind imod Stranden — død som en Sild.“

„Hvordan kunde man da sige sig det i Forvejen?“ vedblev jeg.

Niels Kei trykkede med den venstre Haand Sydvesten fastere paa Hovedet, pilkede den brune med den højre, og sendte mig et meget sigende Blik.

„Skal han ligge her?“ spurgte jeg, idet vi kørte forbi den lille Skovkirkegaard, hvis hvide Mure farvedes gule af den nedgaaende Sol.

„Nej,“ sagde Niels Kei, „Fiskerne gaar Nord paa.“

Næppe havde han sagt dette, før den brune pludseligt stod stille midt paa Vejen med et Ryk. Derpaa skutede den sig, som om den rystede Fluer af hele Kroppen, virrede med Hovedet og var ikke til at faa af Stedet.

„Hum!“ sagde Niels Kei med en særegen Betonning og lod Tøjlerne synke.

„Hvad er det?“ spurgte jeg.

„Aa, det er saadan en Uting,“ brummede han og i samme Øjeblik fo'r vi af Sted, som om den brune havde Sporerne i Siden.

„Har Studenten noget imod at køre en lille Om-

vej?" spurgte Niels, hvis Mine var bleven meget betænkelig.

"Som De vil," svarede jeg, og dermed drejede vi op ad en Bivej til højre, der førte ind i Skoven.

Den brune travede flinkt fremad, indtil vi naaede en Stendysse til venstre, omringet af mægtige, enestaende Bøge. Her skuttede den sig igen, virrede med Hovedet og lagde Ørerne tilbage.

"Tænkte jeg det ikke nok?" sagde Niels Kei med Overbevisningens hele Sikkerhed. Vi skulde aldrig have kørt paa en Fredag."

Derpaa stod han af Vognen, søgte en Sten op, kastede den hen paa Dyngen og steg saa til Vogns igen. I samme Øjeblik fik den brune nyt Liv, og vi rullede atter hen ad Vejen.

"Hvad var det, De gjorde der, Niels?" spurgte jeg.

"Aa, det er kun saadan en Manér," sagde han kort, "jeg lagde kun Sten for Skimmelmands Hest."

"Hvad er det for en?" spurgte jeg.

"Ja, Studenten er nu saa boglærd," svarede Niels Kei tøvende, "at han vel næppe tror paa, hvad vi andre véd er sikkert og vist."

"Jo vist gør jeg saa, Niels," sagde jeg, "der er mere imellem Himmelen og Jord, end de lærde forstaar sig paa."

"Ja, det er der, det er vist," sagde han, "og naar Studenten vil lade være at grine ad mig, skal jeg fortælle ham det hele. — Se, denne Skimmelmand, han, som byggede Fabrikken, han var nu en Tysker, og en stor — —." Her holdt Niels Kei pludseligt inde, og betragtede mig med et Blik, som om han vilde læse min Mening.

"Ja vel," sagde jeg.

"Han havde meget at gøre med denne Syvaarskrig," vedblev Niels Kei. "Det kneb dengang stærkt med Foder til Hestene, og saa skulde denne Skimmelmand besørge Havren, for han var nok ansat

som Proviantforvalter. Men hvordan det nu gik eller ikke, saa kunde Preusserkongens Heste aldrig hamle op, hverken med Franskændenes eller Russernes, og saa lod Preusserkongen Skimmelmand kalde for sig. Men han havde lugtet Finten i Forvejen, og skønt et helt Husarregiment satte efter ham, saa var han dog bestandigt i Forvejen; for han havde en Graaskimmel, som ingen af de andre kunde tage det op med. Saa kom de til sidst til den Flod Elben langt der nede i Tyskland, og der svømmede Skimmelmands Hest over, men Husarerne druknede, hver evige en. Saa bar Hesten ham helt op i Jylland, og til sidst kom han til København, og der var det nok, at han kaldte sig „Skimmelmand“, fordi Skimlen havde frelst ham; ellers havde han nok heddet noget andet før. Saa fik vores Konge, Frederik den Femte eller Fjerde, nok fat i ham, og gjorde ham til Manister og lod ham bygge Fabrikken her, som er et Filtekommiss, for han var nok ellers en duelig Mand. Da nu Preusserkongen fik det at vide, saa lod han Tiden gaa hen, til Krigen var endt, og de alle troede, at det hele var glemt, sendte han en Debetasion eller saadan noget til vor Konge, og saa skulde da Skimmelmand ned og hilse paa sine Landsmænd. De laa nu paa et stort Fregatskib ud for Trekroner, og Kaptajnen havde Ordre, at lige saa snart Skimmelmand satte sin Fod paa Dækket, skulde de stikke til Søs med ham. Chaluppen laa nede ved Toldbodtrappen med det preussiske Kongeflag, og Skimmelmand var allerede ude paa Toldboden. Der stod nu en Livvagtsskarsk, som hed Schultz, for han var egentlig en Holstener og kunde snakke Tysk saa godt som nogen. Han havde nu Dagen i Forvejen siddet inde i Brøkkens Bod og drukket sammen med Matroserne fra det preussiske Skib, og der havde han hørt, at det hele nok var en Filurenstreg for at fange denne

Skimmelmand og bringe ham tilbage til Preusserne igen. Han turde nu ikke sige noget, da Ministeren gik forbi med de høje Herrer, men saa blinkede han ad ham og gjorde et Tegn, som en, der faar Haandjærn paa. Se, det forstod nu Skimmelmand straks, for han var en stor Lucifer, og saa sagde han, at han havde glemt nogle Papirer oppe paa Slottet. De vilde nu saa bestemt have en af Lakajerne til at løbe efter dem; men Skimmelmand sagde, at han maatte hente dem selv, og saa gik han op paa Slottet, og der blev han. Preusserne ventede og ventede; men da de kunde mærke, at det hele var et Krigspuds, stak de i Søen igen, og Skimmelmand gik da fri for den Gang. Men saa skrev Preusserkongen til vor Konge, at han skulde sætte Skimmelmand under Jærn og Laas, og det maatte vor Konge da ogsaa love at gøre. Se, derfor gav Kongen ham det store, forgyldte Jærnstakit uden for hans Gaard i Bredgaden; det staar der endnu den Dag i Dag, og kan ses af enhver. Det sidste ved jeg nu er vist og sandt, for jeg har selv hørt det af den gamle Schulz, ham, Livvågtskarlen, som blinkede ad Skimmelmand, og som derfor blev ansat som Inspektør ved Fabrikken. Det andet har jeg læst mig til, og det kan derfor gerne være, at det kun er historisk.“

„Men hvad blev det da til med Hesten?“ spurgte jeg.

„Ja, Hesten,“ gentog Niels Kei med et sky Blik omkring sig. „Se, det var nu ingen rigtig Hest, det. Det kan da enhver jo ogsaa nok vide, som saa', at den blev begravet her inde i Skoven, som et andet kristent Menneske, ikke at tale om, hvad den havde gjort og endnu gør.“

Her var det øjensynligt, at Niels igen kom ind paa det mystiske; thi han saa' ud efter nogle optrækkende Skyer og tav.

„Naa, hvad gør den?“ frittede jeg.

„Ja, det er det, Studenten naturligvis ikke vil tro,“ mumlede Niels Kei. „Den gaar omkring og græsser ved Kirkegaarden uden Hud og Haar, ja, uden at der er saa meget som en Pille Kød paa den. Møder den Folk, gaar den af Vejen lige paa én Gang; men endnu er det aldrig slaet fejl, at den, der har mødt den, er gaaet i Grav tre Dage efter. Bæsterne kan kende, hvor den har gaaet; for de har nu laugt mere Forstand paa de Døle, end vi andre. Saa er der ikke andet for, end at korse en Sten af og lægge den for Skimmelmands Hest, ellers faar de Dødkuller eller andet Skab. Deraf er Stendyssen kommen hist henne.“

„Saa' da Ole Hansen Schimmelmans Hest, før han døde?“ spurgte jeg.

Niels vendte Skraaen over i den anden Side af Munden, kastede en ny Trosse heu over den brune og sagde, ligesom i Luften: „Først hørte han den en Nat i Aalsgaarde; siden mødte han den ved det vestre Hjørne af Kirkegaardsmuren ud imod Teglværket. I Aften er den ude igen.“

„Hvoraft véd De det, Niels Kei?“ spurgte jeg.

„Det har hun aldrig gjort før,“ sagde Niels, og jog paa den brune med Pysken. „Den er ude igen i Aften. — Nu faar vi Regn.“

„Men er det hele ikke den gamle Historie om Helhesten?“ sagde jeg og hyllede mig i Dækkenet.

„Helhesten!“ gentog Niels foragtligt. „Ja, Studenten kan jo tro, hvad han vil. Helhesten? Den er jo historisk!“

„Naa, fik saa Studenten sig en Kæreste?“ spurgte Niels Kei, da jeg fra en af Kronborgs hyggelige,

oplyste Sale traadte ud i den skumle, nattemørke Slotsgaard.

„Nej, ikke den Gang, Niels.“

„Nu vel, saa kø' vi uden hende; det er ikke alle Folk, der kan have Kærester. — En Kavaj havde maaske ogsaa været bedre,“ føjede han til, idet jeg tog Plads paa Sædet ved Siden af ham; „tag begge Dækkener, Student, jeg behøver ingen.“

Natteluftten var kold og bidende; Nordostvinden stod lige ind fra Sundet og bragte mod Sædvane Regn. Klokken slog tolv, da vi rullede hen over den dundrende Træbro. Mørket var saa tæt, at vi næppe kunde skelne Palisaderne, og Lygter var en Luksus, som Niels Kei endnu ikke kendte.

Overgangen fra den livlige, brusende Balmusik til Sundets melankolske Bølgeslag, fra Lyset, Duften og Samtalen til Mørket, Kulden og Natteensomheden var saa stor og pludselig, at jeg i dyb Tavshed dampede paa min Cigar, uden at agte paa den usædvanligt livlige Konversation, som Niels Kei førte snart med mig, snart med sig selv og den brune.

Vi var ikke naaede ret langt ud paa Landevejen, før jeg mærkede, at der var noget i Vejen baade med ham og den. Niels var ikke fuld, og den brune ikke kulret; men Niels havde dog taget temmelig fast paa Flasken, og den brune havde af og til Nykker, der tiltog, jo mere vi nærmede os Skoven.

Her aftog imidlertid Niels Keis Lystighed i en mærkelig Grad, og da vi havde kørt lidt under de dunkle Graner, som her trænger ned lige til Vejen, sagde han pludseligt:

„Her er fælt mørkt, Hr. Student!“

„Tænd en Cigar, Niels, den lyser,“ sagde jeg, idet jeg rakte ham mit Cigarfederal.

„Tak, det er Utid at ryge nu,“ sagde Niels til min store Forbavselse. Lidt efter kom vi forbi den

første Dam, og der vilde han dreje om ad Skovvejen til venstre.

„Holdt, Niels!“ raabte jeg. „Det gaar aldrig; vi vælter i den første Tørvegrav paa Vejen.“

„Lad mig om det,“ sagde Niels Kei i en Tone, der ikke var ham egen, „jeg har Ret til at køre Studenten, hvad Vej jeg vil, naar jeg blot kommer til Hellebæk med ham.“

„Og jeg har Ret til at springe af, hvor jeg vill!“ raabte jeg noget irriteret over Niels' mærkelige Manøvre. „Nu gaar jeg til Fods Resten af Vejen, saa kan De køre i Moser og Tørvegrave, saa meget De lyster.“

Niels betænkte sig et Øjeblik; derpaa tog han den brune ved Bidslet og trak den frem over Vejen.

„Nej, det kan jeg aldrig være bekendt,“ mumlede han mere til sig selv end til mig. „Sid op, Hr. Student! Lad os saa køre i Guds Navn; men sker der noget, kommer det over Dem.“

Pludseligt faldt Niels Keis Historie, som jeg ganske havde forglemt under Ballets Tummel, mig i Sinde, og jeg sagde leende:

„De er da ikke bange for Schimmelmanss Hest, Niels?“

Det gav et Sæt i ham, da jeg udtalte disse Ord, og han mumlede noget ved sig selv, som jeg ikke forstod. Lidt efter kom vi op paa Bakken, hvor der var lidt lysere, og hvor vi havde Udsigt til alle Sider, ogsaa til Teglværket og den lige overfor liggende Kirkegaard. Den brune begyndte at trave raskere fremad; men lige med ét strakte den Forbenene stift frem for sig, lagde Ørerne tilbage, rystede over hele Kroppen og udstødte en lyd, der var en Mellemting af et Ilvin og en Vrinsken.

„Ser De noget, Hr. Student?“ sagde Niels Kei med lav Stemme. „Se derhenne!“

„Det er kun nogle hvide Taager, der trækker

hen over Mosen," svarede jeg, idet jeg med Øjnene søgte at fastholde og gennemtrænge de flygtige, i sig selv glidende Masser, der af og til antog et ubestemt Omrids af et stort, firbenet Dyr.

"Hør!" hviskede Niels med hæs Stemme.

"Aa Snak, det er jo kun Uglerne," svarede jeg noget uhyggelig over Udsigten til at vælte. "Faa Hesten frem, den er sky for noget."

"Det er Skimmelmands Hest," sagde Niels Kei og stirrede ind i Taagen, "vi ser det nu ikke, men Bæsterne forstaar det."

Lige som Taagesøjlen af Vinden førtes over Vejen, gjorde den brune et Spring, der fik os begge til at gaa bagover i Vognen, og havde Niels Kei ikke faaet fat i Linerne, tror jeg, at den var gaaet i Karriere lige til Hellebæk.

Imidlertid fik han dog Styr paa den, og i nogenlunde regelmæssig Fart fortsattes Vejen op imod Teglværket. Regnen drev ned, og Mørket var saa tæt, at den hvide Kirkegaardsmur næsten forekom mig graa, idet vi kørte forbi den. Lige som vi var ved Omdrejningen til Teglværket og næsten havde passeret Murens hele Længde, slog en Ugle med et skarpt, skærende Skrig hen over vore Hoveder, og i samme Øjeblik standsede den brune igen saa pludseligt, at vi begge var nær ved at gaa ud over Vognfadingen.

"Jøsses Kors! Hvad er det?" raabte Niels Kei, idet han greb mig fast i Armen og med den anden Haand pegede ligefrem.

Mit Blik fulgte Retningen. Det lysnede, glitrede og glimtede i Luften; det var som en enkelt Maane-straale, eller rettere, som om en stor, klar Lyskegle skød sig frem fra et Udhus i Nærheden af Teglværket. Derpaa samlede den atter i Luften og faldt som en hvid, klar, skinnende Plet lige paa Kirkegaardsmuren. Hurtigere end jeg kan fortælle det,

videde Pletten sig ud til en bred, taageagtig, lysende Flade, og midt i denne stod usikkert og halvt henflydende med Luften Benraden af en Hest.

Niels stirrede paa Synet. Pletten trak sig atter sammen, blev mindre, klarere og mere lysende, og nu var Benraden saa tydelig, at vi kunde tælle hvert Ribben i den. Pludseligt gjorde den ligesom et Høj i Luften, Lyskeglen forsvandt, og alt var indhyllet i det tykkeste Mørke. I samme Øjeblik tog den brune Fart. Jeg hørte Raslen af nedrullende Vejskærver, derpaa et Brag — Niels Kei og jeg laa i Grøften med Vognen halvt over os.

„Hvad var det?“ var mit første Spørgsmaal, da vi atter stod paa Vejen, og jeg havde overbevist mig om, at baade Niels Kei og jeg var i hel og holden Tilstand paa nogle Smaaskrammer nær.

„Det var den Onde skinbarligen selv. Det var Skimmelmands Hest, Hr. Student!“ sagde Niels Kei og spyttede Resten af det Sand og Grus fra sig, som han havde faaet i Munden ved at tørne imod Grøftediget.

„Snak, Niels!“ raabte jeg, modig ved ikke at være alene. „Lad os gaa ind i Udhuset der, hvor Lyset kom fra! Lad os søge Teglværket igennem; det maa jo være gaaet naturligt til.“

„I det Udhus dér, Hr. Student?“ raabte Niels Kei og veg ud paa Vejen. „Nej, ikke om jeg saa fik hundrede blanke Dalere! Der hængte Forpagterens Karl sig i Foraaret, og der spæger det værre end en Ulykke. Hun kom jo ogsaa derfra, den forbandede Mær. Gud naade os alle til Hobel!“

„Men Vognen?“ indvendte jeg, da Niels gjorde Mine til at gaa.

„Ja, den faar ligge til i Morgen,“ sagde Niels, uden at agte sin kæreste Ejendom. „Gud hjælpe mig! Jeg trænger nok snart hverken til Hest eller Vogn. — Det skulde da være en Ligvogn,“ føjede

han halvt sagte til, medens han slog ned ad Skovvejen, hvor man endnu hørte Galoppen af den brune, der søgte hjem med de sønderbrudte Stumper ranglende bag efter sig.

Den næste Dag var slud- og regnfuld. Først i Skumringen kunde jeg komme ned til Niels Kei for at se, hvorledes han havde det, og om den brune var kommen paa Stald. Jeg gik igennem det lille Haverum, hvor Georginerne og Stokroserne syntes at fryse i Regnen, ind i den snævre, ved et Plankværk aflukkede Gaard. Der laa Niels Keis stadselige Fjælevogn med sønderbrudt Fading og knækkede Stænger. Den brune stod og vrinskede i Spillovet, som ventede den Føder; men den var hverken striglet eller vasket. Fodersækken laa midt i Gaarden, drivende af Regn, og Døren til Huset var imod Sædvane lukket. Jeg lettede paa Klinken og traadte ind i den lille stenlagte Forstue — der var ingen. Jeg gik ind i Storstuen; Lyset faldt mat og svagt gennem de blyndfattede, solbrændte Ruder; Dragkisteskufferne var trukne ud, deres Indhold spredt rundt omkring paa Stole og Bænke, og paa det rødmaalede Bord laa en Tut Penge og en Bunke gamle smudsige Sedler. Ved Siden af dem saa' jeg et stort Ark hvidt Papir og en opstænket Pen tilige med en Pomadekrukke, hvori fandtes en blækfyldt Svamp, alt tydende paa, at Niels Kei havde været i Færd med Skriveri, en for ham aldeles usædvanlig Forretning. Uordenen i Værelset vidnede om, at der var noget usædvanligt paa Færde; jeg bøjede mig over Papiret og læste følgende, skrevet med en stor og uøvet Haand:

„For Det tilfælde, at Jæ Ved døden skolle Omkommes skænger Jæ te Helebeg fatikase to Hundrede Børn, Som skolle fordeles Af presten efter“

— — —
Videre var han ikke kommen; Ordet „Børn“ var gentagne Gange strøget over, og i Stedet derfor var der sat noget, som vist skulde være Rigsdalere, men det var løbet ud til en stor Klat. Om Mangel paa Færdighed var Skyld heri, eller om Klatten maatte henføres til den Brændevinsflaske, der stod halvt tømt paa Bordet, skal jeg ikke kunne afgøre. Saa meget er vist, at jeg fik en hemmelig Angest for, at Niels Kei havde eller vilde begaa Selvmord. Det lettede derfor ikke lidet, da jeg, efter at have passeret Svinestien og de øvrige Baghuse, saa ham staa nede ved Stranden med Armene over Kors, Ryggen vendt imod mig, og uafsladeligt stirrende mod Nord ud over Søen, som om han derfra ventede en langfra kommende Sejler. Han trykkede min fremrakte Haand, uden at spørge mig, hvorledes jeg havde det, eller blot byde mig saa meget som „God Aften“, og gik derpaa med bøjet Hoved og et underligt sløvt Udtryk i Ansigtet op imod Huset. Jeg fulgte efter, og saaledes kom vi omtrent begge to samtidigt ind i Storstuen.

„Det var de Stænger, Niels,“ begyndte jeg, „og saa den knækkede Vognfading, som jeg vilde tale med Dem om.“

„Tak, det behøves ikke,“ sagde han og lettede paa Flasken.

„Jovist saa, Niels,“ sagde jeg, „det var mig, som forlangte, at vi skulde køre den Vej.“

„Ja, men det var mig, som gjorde det,“ svarede han og skød den lille Sum fra sig, som jeg havde lagt paa Bordet. „Behold han sine Penge, Hr. Student! Han faar bedre Brug for dem end jeg.“

„Hør, sig mig, Niels,“ sagde jeg, idet jeg for at

gaa lige til Sagen tog fat paa Dokumentet. „De tænker da ikke paa at dø? Hvad er det, De der har skrevet?“

„Det er Testemoniet,“ sagde han og drog det blidt ud af Haanden paa mig.

„Testamente,“ rettede jeg.

„Ja, det er nu som man siger,“ svarede han lidt mut. „Jeg begyndte paa Testemoniet i Morges, men det vilde ikke rigtigt gaa. Saa var jeg ovre hos Ole Hansens Enke. Hun sagde mig nu, at Papiret skulde være stempelret, og at jeg maatte have en Prokurator til at gøre det. Der er Bud oppe efter ham.“

„Men Niels!“ udbød jeg igen. „Hvor kan De tro paa den dumme Snak? Vi saa' jo begge Hesten, eller hvad det var, og betyder det noget, saa kan jeg jo lige saa godt dø, som De.“

Han saa' lidt usikkert paa mig, derpaa skænkede han sig en Snaps og sagde: „Nej, De hører ikke til Sognet, Student; det gælder kun for Hellebæks Sognefolk. Inden to Dage er jeg gaaet Nord paa.“

Jeg vilde atter forsøge paa at overbevise ham, da der i Døren viste sig en lille, tyk og trivelig Person med rødmosset, smilende Ansigt og en stor Mappe under Armen. Det var Prokuratoren.

„Naa, saa De vil gøre Boet op i Tide, Niels Kei?“ raabte han os i Møde med den jovialeste Stemme af Verden. „Det kan jeg lide! En Mand tænker paa mere end den Dag i Morgen, og det er godt at have alting i Orden, for Livs og Døds Skyld.“

Her gjorde Prokuratoren Plads for to unge Mennesker, der saa' ud, som de blot ventede paa engang at blive federe. Han lagde Mappen paa Bordet, tog sig en Pris og sagde med et Blik paa mig: „Lad os saa tage fat!“

„Ja, lad os det!“ sagde Niels Kei med klangløs Stemme. „For Livs og Døds Skyld!“

Den næste Dag skulde Ole Hansen begraves. Flagene vajede paa halv Stang baade hos Toldkontrolløren og fra Baadene ved Kysten. Paa mange Steder hos Venner og Bekendte, ogsaa hos Niels Kei, var der strøet Buksbom og Gran foran Huset. Alt tydede paa en Sørgehøjtid, undtagen Vejret, der var saa solklart og glimrende, som en dansk Oktoberdag kan være det. Fiskerne stod i Klynger uden for Sørgehuset, ventende paa, at deres Tur skulde komme til at tage sig en Dram og en Bid Brød hos den afdøde, hvis Storstue ikke nær var stor nok, til at huse dem alle. Jeg sluttede mig til dem, thi Aftenen i Forvejen havde jeg modtaget flere utvetydige Vink om, at en Student betydeligt vilde forøge den Hæder, der vist den afdøde. Ja, Hellebæk laa endnu i sin Uskyldigheds Tilstand!

Medens jeg tankefuld stod og betragtede de sorte Ligskamler, der var stillede midt paa Vejen, saa jeg Niels Kei komme. Han var usædvanligt pyntet, med blank Hat, blaa Trøje og rød, ulden Skjorte; men han var ligbleg, og Arret paa hans Kind brændte. Tavs trykkede han mig og de andre i Haanden; derpaa gik han ind for at faa sig en Dram paa Omgang. Lidt efter ordnedes Toget, man havde blot ventet paa Niels. Kisten bares ud, og sattes paa Bukkene. To hvidhaarede Spillemand med rene Sorgens Ansigter gik foran og gned en Ligmarch, som i hele sin tragiske Naivitet næsten var komisk at høre paa. Forrest efter Kisten gik Niels Kei, i Egenskab af Ven og Velhaver, sammen med den afdødes Familie. Derpaa kom jeg, som Hædersgæst, ved Siden af Skolelæreren, medens de talrige Fiskere med enkelte Bønder sluttede Toget. Stille og langsomt bevægede det sig fremad i det klare, men kolde Efteraarssolskin, og under de forunderlige, snart skrattende, snart klagende Violintoner. Saa standsede man, dels for at skifte Bærere, men dels,

hvad jeg hurtigt blev overbevist om, for endnu en Gang at bevise den afdøde en sidste Hyldest. Naar der over Vejen var strøet Grønt og Blomster, betød det, at her havde Ole Hansen haft en Ven. Kisten blev sat ned foran Døren, Spillemandene strøg en Slags Koral, og saa gik man ind i Huset for at faa sig en Dram paa Omgang. Stemningen begyndte, alt efter som man rykkede frem, at blive mindre og mindre sørgmodig -- thi Ole Hansen havde haft mange Venner. For hver Gang, vi skred frem mod en blomstersmykket Plet, strøg Spillemandene lystigere løs paa Violinerne, Samtalen klang mere støjende og højroset, og Snapsene gik flittigere paa Omgang. Niels Kei, der i Begyndelsen havde holdt sig bag ved Kisten, tog snart sin gamle Plads ved Siden af mig, hans Ansigt tabte mere og mere Morgenens melankolske Præg, og hver Gang han kom ud efter en Omgang, trykkede han mig fast i Haanden, slog ud imod Kisten og sagde med stigende Betoning kun de Ord: „Han var min Ven, Hr. Student!“

Det var ordentlig med et Slags Lettelse, at jeg saa' det hvide Flyvesand omkring os, og Hornbæksplantagen med sine lyse Birke og mørke Fyrreer i Baggrunden; thi havde Vejen været lige saa beboet, som i Begyndelsen, tror jeg, at vi alle var komne til Hornbæk maaske mere salige, end den afdøde. Der var noget forunderligt Bellmansk ved det hele. Ja, dette Indtryk forsvandt ikke engang, da vi kom ind paa Kirkegaarden, efter at man havde taget den sidste og største „Omgang“ i Hornbæk Kro. Gravlægningen fik paa Sømandsvis en noget gyngende Gang. Kisten firedes ned, Præsten holdt en temmelig salvesfuld Tale, og da de tre ufravigelige Skuffer Sand havde spredt sig over Kistelaaget, og et Fader-*vor* var læst, betragtede jeg Handlingen som endt. Under hele dens Gang havde jeg med dulgt Opmærksomhed iagttaget Niels Kei. Først stod han med

foldede Hænder og stirrede stift hen for sig. Under Talen gav han sig til at svinge med Armene og virre med Hovedet, som om han af og til misbilligede Præstens Ord. Endeligt beholdt han, som i Distraction, Hatten paa under Læsningen af Fader-
vor. Ligesom Følget beredte sig til at forlade Kirke-
gaarden, gjorde han pludseligt en stor Svingning uden om det og styrede med ingenlunde sikre Skridt hen imod det Bræt, der var lagt over Graven.

„Væk med den sidste Plankel!“ raabte han og sparkede den til Side med Foden.

Der blev en almindelig Opsigt; men han stillede sig lige paa Randen af Graven og stirrede ned i den med en meget spekulativ Mine. Pludseligt rev han Hatten af Hovedet, slog ud med Haanden og sagde: „Ja, nu ligger du der, Ole Hansen! — Du var min Ven! Men det har du for, at du holdt fejl Kurs og ikke klarede Pynten!“

Han holdt et Øjeblik inde, som ledte han efter Ord. Derpaa fortsatte han igen: „Du var min Ven, Ole Hansen! Ja, jeg siger det, du var min Ven! Men du var en stor Synder for Gud og Mennesker. Det véd jeg bedre end — — —“

Niels Keis Tale fik her en noget brat Slutning. Jorden skred ud under hans Fødder, og med et hult Brag styrtede han ned i Graven, medens Følget med et Forfærdelsesudraab stimlede til for at trække ham op.

Den følgende Dag var jeg igen ude for at se til Niels Kei. Han laa i Sengen med et Tørklæde bundet om Hovedet; thi ved at tørne imod Kistekanten

havde han skrabet sin Næse betydeligt. Der var en usædvanlig Ro og Mildhed udbredt over ham, bevirket maaske lige saa meget ved de Dødstanker, der havde grebet ham, som af Skam over hans Opførsel paa Hornbæk Kirkegaard. Han talte meget fornuftigt og forstandigt om alting; men ét var det umuligt at faa ud af hans Hoved: Det, at det var hans sidste Dag, og at han vilde dø inden Midnat.

Forgæves bestræbte jeg mig for at gøre ham indlysende, at slige Varselstegn i Regelen intet har at betyde. Forgæves søgte jeg at bortforklare Særsynet ved naturvidenskabelige Grunde, noget, som desuden faldt mig vanskeligt, da jeg ikke selv fuldkomment forstod det. Forgæves talte jeg om en tilfældig Lysning fra Teglværksovnen, om Taagespejlinger og Lysbrydninger. Han tilbageviste ethvert Ræsonnement med de Ord: „Enhver faar nu tro, som han vil.“

Om Eftermiddagen kom jeg igen. Niels Kei var oppe og paaklædt, men det var, som han ikke havde Ro paa sig noget Sted. Han gik fra Stalden til Stuen og fra Stuen til den lille Strandhave, og selv her flyttede han sig fra den ene af de to Bænke over til den anden, som om hans egen Skygge forfulgte ham. Til sidst gik han ind i Storstuen, hvor han satte sig paa Slagbænken og begravede Ansigtet i begge sine Hænder. Saaledes blev han siddende, medens Mørkningen faldt paa, uden at agte paa mine velmente Raad og Formaning, og ligegyldig for alt, undtagen det grønne bornholmske Stueur, hvis Viser han af og til sendte et betydningsfuldt Blik. Mørket faldt tættere og tættere, men endnu sad han lige ubevægelig. Da Klokken slog syv, rejste han sig pludseligt op og sagde:

„Har Studenten noget imod at følge med op til Præsten?“

„Ikke det mindste, Niels,“ svarede jeg, glad over,

at hans Tanker tog en anden Retning, men dog noget betænkelig ved den lange Vej, vi havde at tilbagelægge.

„Lad os saa gaa da!“ sagde han, idet han lagde Hatten ned fra Knagen.

Vi traadte ud paa Vejen. Jeg vilde dreje af til højre, men Niels sagde: „Nej, det er nok bedst, at jeg taler med ham i Helsingør.“ — Det var øjensynligt, at hans Adfærd paa Kirkegaarden laa ham tungt paa Hjertet. Vi passerede Gaden i Aalsgaarde, gik over Møllebroen, men da vi kom forbi Kroen, hvor der stod en Del unge Fiskere, grinte de ad ham. Niels Kei vendte Hovedet til den anden Side og sagde intet. Langsomt og under gensidig Tavshed gennemvandrede vi Hellebæks Storgade, indtil vi kom til det Punkt, hvor en Skovsti slaar af til venstre. Her stod Niels stille, som om han førte en Kamp med sig selv, og sagde derpaa: „Lad os gaa den genneste Vej!“ Med disse Ord tændte han en lille Lygte, som han tog op af sin Pjækkert. Langsomt og varligt vandrede vi frem ad Stien, langs Dammen, snublede os frem over Trærødderne, og for hver Gang Lygtens flagrende Skær faldt paa en af de hvide Birkestammer, saa jeg, at Niels skævede til dem. Endeligt naede vi Kirkegaardsmuren, hvor en lille Granegang løber op til Hovedvejen ved Teglværket. Her slukkede Niels Kei Lygten, og sagde kort: „Her var det!“

„Ja,“ svarede jeg, idet jeg saa mig omkring, og paa ny lagde Mærke til, at der var Lys i Udhuset.

Lige som jeg udtalte Ordet, fo'r et Lysglimt, som af et Spejl, fra Udhuset hen over Vejen. En hvid, skinnende, cirkelrund Plet viste sig paa Kirkegaardsmuren, og midt i denne stod, ikke Schimmelmanss Hest, men — en langbenet Stork med et Pattebarn i Næbet.

Ovrraskelsen var saa pludselig, og Virkningen

saa overvældende komisk, at jeg brast i Latter, uden at agte paa Niels Kei, som havde tabt Lygten af Forførdelse.

„Det er jo en Laterna magica!“ raabte jeg, idet jeg trak ham hen imod Huset. „Kom herind, Niels, saa skal De se, at det gaar naturligt til.“

Det forholdt sig ganske, som jeg havde sagt. Inde i Huset morede Forpagterens Dreng sig med at kaste de magiske Spejlbilleder ud paa den hvide Mur gennem et Hul i Døren. Et skarpt Forhør godtgjorde, at de navnlig havde drevet dette Uvæsen, naar vejfarende kom forbi, og at de Fredag Aften havde været Aarsag til vort Uheld.

„Skal vi saa gaa til Præsten?“ spurgte jeg, da vi atter stod paa Vejen.

„Nej, nu tror jeg, jeg kan opsætte det lidt,“ sagde Niels Kei med sit gamle, smørrede Smil. „Men vil Studenten til Kros og smage paa en Æggepunch, saa er jeg med.“

„Naa, saa det var en Laterna magica,“ fortsatte Niels, da vi sad i den lune Krostue, og han stødte sit Glas mod mit. „Ja, hvem kunde nu vide det? Saadan en kunde Studenten købe mig i København; men det maa være en med Skimmelmands Hest — før i Graven kom jeg dog ligegodt,“ føjede han til.

Niels Kei kører ikke længer den brune imellem Hellebæk og Helsingør. Han er for længst „gaaet Nord paa“ med den store Befordring, som henter os alle. Om han før sin Død saa Schimmelmanns Hest, har jeg aldrig faaet at vide. Derimod fandtes der efter ham et lovføreligt „Testemonium“ paa „stempelret“ Papir, hvorved der uddeltes to Hun-

drede Rigsdaler til fattige Børn i Hellebæk. Om Aarsagen til denne Rundhaandethed, gik der i lang Tid de forskelligste Rygter. Nogle vilde vide, at Niels Kei i sin Dødsstund havde betroet Præsten, at han i Forening med Ole Hansen havde fundet en Pose Specier skjult i Stendyssen over Schimmelmanns Hest. Dette vilde forklare noget af det uforstaaelige i Niels Keis Opførsel i hine skæbnesvangre Dage.
